

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії,

Ректор ДВНЗ «Університет банківської
справи»

А.Я. Кузнєцова

11 березня 2020 року

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування
для здобуття освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 051 «Економіка»
на основі здобутого освітньо-кваліфікаційного
рівня молодшого спеціаліста
(денна та заочна форми навчання)**

Київ 2020

Укладачі:

Карчева Г.Т., д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки та менеджменту Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи»;

Міщенко В.І., д.е.н., професор, професор кафедри економіки та менеджменту Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи»;

Рецензент:

Хмара М.П., к.е.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи» 11 березня 2020 року (протокол № 09).

Розглянуто та затверджено на засіданні Приймальної комісії ДВНЗ «Університет банківської справи» 11 березня 2020 року (протокол № 04)

ВСТУП

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка» на основі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста побудована на основі Програми для загальноосвітніх навчальних закладів загальноосвітнього, природничо-математичного та технологічного напрямів навчання з дисципліни «Економічна теорія», затвердженої Міністерством освіти і науки України.

Метою програми фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста з дисципліни «Економічна теорія» є виявлення рівня знань і вмінь з основ економіки. Програма охоплює теоретичні та прикладні питання, які виявляють: рівень знань абітурієнтів про економічні відносини та економічні закони суспільного виробництва, економічну систему суспільства, закони її функціонування та розвитку, фактори зародження, утвердження та напрями розвитку сучасних соціально-економічних систем, про основи функціонування домашніх господарств і підприємств, про економічні потреби та інтереси, про виробництво й характер праці, сутність і закони ринку, товар і гроші, про підприємство, витрати праці, прибуток та його форми, про суспільне відтворення та економічний розвиток, про економічну роль держави, основні тенденції та проблеми розвитку сучасної світової економіки; рівень формування економічного мислення, здібностей до аналізу сутності та наслідків економічних явищ і процесів.

Програма складається із таких тем:

1. Економіка як наука.
2. Процес суспільного виробництва та його основні фактори.
3. Теорія власності. Сучасні економічні системи.
4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Гроші та інфляція.
5. Ринок: сутність, функції та умови формування.
6. Ринковий механізм.
7. Домогосподарство в системі економічних відносин.
8. Підприємство як товаровиробник.
9. Капітал: процес виробництва та нагромадження. Наймана праця та заробітна плата.
10. Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу.
11. Національні рахунки. Необхідність національного рахівництва.
12. Сукупний попит і сукупна пропозиція.
13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.
14. Державне регулювання ринкової економіки.

15. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

Критерії оцінювання, структура оцінки та порядок оцінювання підготовленості вступників. Вступне випробовування відбувається шляхом виконання 50 тестових завдань. Кожне завдання має чотири відповіді, з яких лише одна правильна. Кожна правильна відповідь оцінюється у 4 бали. Кожна неправильна відповідь оцінюється у 0 балів. Максимальна кількість балів складає 200. Мінімальна кількість балів, що дає право вважати випробування успішним, повинна становити не менше 100.

ПРОГРАМА

Тема 1. Економіка як наука

Суспільство та його економічне життя. Предмет економічної теорії. Функції економічної теорії. Економічна теорія та обґрунтування економічної політики. Місце економічної теорії в системі економічних наук.

Методи дослідження економічних процесів та явищ. Позитивний та нормативний аналіз. Особливості мікро- та макроекономічного аналізу.

Економічні категорії та економічні закони. Процес пізнання та використання економічних законів. Зародження та основні етапи розвитку економічної науки. Меркантилізм. Фізіократи. Класична школа. Марксизм. Маржиналізм. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Тема 2. Процес суспільного виробництва та його основні фактори

Економічні потреби суспільства. Економічні інтереси. Економічний закон зростання потреб. Єдність і суперечності в системі інтересів. Економічні інтереси – рушійна сила соціально-економічного розвитку.

Суспільне виробництво та його елементи. Матеріальне та нематеріальне виробництво.

Основні економічні фактори (ресурси) виробництва, їх взаємодія. Закон відносної обмеженості економічних ресурсів. Виробничі можливості в економічній системі та проблема вибору. Виробнича функція та її складові.

Тема 3. Теорія власності. Сучасні економічні системи

Економічна система: її сутність і структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Критерії розвитку продуктивних сил.

Економічні відносини та їх суб'єкти. Структура економічних відносин. Соціально-економічні відносини. Організаційно-економічні та техніко-економічні відносини. Власність, її сутність, форми та місце в економічній системі.

Принципи класифікації економічних систем. Традиційна система. Ринкова економіка вільної конкуренції. Командно-адміністративна система. Змішана економіка, її основні риси. Поєднання ринкового та державного регулювання. Моделі змішаної економіки. Перехідні економічні системи: зміст, риси, суперечності.

Власність та її роль в економічній системі. Економічний та правовий зміст власності. Суб'єкти та об'єкти відносин власності. Основні форми власності, їх взаємодія. Новітні тенденції в розвитку відносин власності. Роздержавлення та приватизація власності.

Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Гроші та інфляція

Натуральне господарство та його характеристика. Умови виникнення товарного господарства та його загальна характеристика. Види товарного виробництва. Проста і розвинена форми товарного виробництва.

Товар та його властивості. Альтернативні теорії вартості. Ціна, її сутність і функції.

Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть та функції грошей. Грошовий обіг та його закони.

Інфляція, її суть, різновиди, причини і наслідки. Особливості інфляційних процесів в Україні.

Тема 5. Ринок: сутність, функції та умови формування

Ринкове господарство як невід'ємний елемент товарного виробництва. Ринок, умови його виникнення та історичні етапи розвитку. Функції ринку. Види ринків та їх взаємозв'язок. Суб'єкти ринкової економіки. Ринкова інфраструктура, її елементи та роль у розвитку економіки. Фондова біржа. Цінні папери. Формування ринкової інфраструктури в Україні.

Основні напрями розвитку ринкової інфраструктури в Україні.

Тема 6. Ринковий механізм

Сутність попиту. Закон попиту. Крива попиту. Цінові та нецінові детермінанти попиту. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Цінові та нецінові детермінанти пропозиції. Ціна рівноваги. Ринкова рівновага. Еластичність попиту та пропозиції.

Конкуренція – основа ринкового механізму господарювання. Види конкуренції. Форми та методи конкуренції. Причини виникнення та сутність монополій. Основні форми монополій. Монополістична конкуренція. Олігополія: характерні риси, види. Конкуренція в умовах регульованого ринкового господарства. Антимонопольне законодавство.

Тема 7. Домогосподарство в системі економічних відносин

Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин. Двоїста роль домогосподарств у економіці. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.

Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів па особисте споживання та заощадження. Витрати на споживання. Інвестиційна поведінка домогосподарств.

Тема 8. Підприємство як товаровиробник

Поняття підприємства. Форми та види підприємств. Організаційно-правові форми підприємств у ринковій економіці. Розміри підприємств. Проблеми розвитку підприємств в Україні.

Сутність і функції підприємництва. Підприємець – основна фігура економічного прогресу.

Витрати виробництва як елемент виробництва. Сутність та економічне значення витрат виробництва. Теорії витрат виробництва. Суспільні витрати виробництва. Економічні та бухгалтерські витрати та їх структура. Валові, середні та граничні витрати.

Доход фірми. Прибуток фірми, його види. Концепції прибутку та їх витоки. Норма прибутку.

Тема 9. Капітал: процес виробництва та нагромадження. Наймана праця та заробітна плата

Капітал та його сутність. Альтернативні теорії капіталу. Постійний та змінний капітал. Структура виробничого капіталу. Основний та оборотний капітал. Фізичне та моральне зношування капіталу. Амортизація. Кругообіг капіталу. Оборот капіталу. Показники ефективного використання основного та оборотного капіталу. Нагромадження капіталу. Інвестування. Особливості нагромадження капіталу в Україні.

Трудові відносини: сутність і структура. Наймана праця. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти.

Заробітна плата, її форми та функції. Теорії заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата та її критерії. Людській капітал.

Тема 10. Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу

Форми прибутку, процент і рента Капітал у сфері торгівлі. Товарні біржі. Позичковий капітал і відсоток.

Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Фінансово-кредитні організації. Сутність кредиту та його форми. Відсоток та його економічна природа. Банківський прибуток.

Рентні відносини та форми земельної ренти. Земельна рента та орендна плата. Ринок земельних ресурсів в Україні та ціна землі. Ціна на сільськогосподарську продукцію. Державна підтримка сільського господарства.

Тема 11. Національні рахунки. Необхідність національного рахівництва

Система національних рахунків. Показники обсягу національного виробництва. Валовий внутрішній продукт (ВВП).

Методи обчислення ВВП: видатковий, розподільний, виробничий. Інші показники обсягу національного виробництва: валовий національний продукт, чистий внутрішній продукт, національний дохід.

Особистий і використовуваний дохід. Номінальний і реальний ВВП. Поточні та постійні ціни. Темпи приросту реального ВВП. Дефлятор ВВП.

Тема 12. Сукупний попит і сукупна пропозиція

Сукупні видатки та їх складові. Сукупний попит. Крива сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту. Сукупна пропозиція. Моделі сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції. Макроекономічна рівновага. Збурення сукупного попиту та відновлення рівноваги в коротко- та довгостроковому періодах. Збурення сукупної пропозиції та відновлення рівноваги.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою

Економічне зростання та економічний розвиток. Типи економічного зростання. Чинники економічного зростання. Роль сучасних інформаційних технологій в інформаційному зростанні.

Економічне зростання та економічні коливання. Економічна нерівновага. Економічні кризи та їх причини. Теорії циклів: дискусійні проблеми. Особливості розвитку економіки України.

Зайнятість: сутність і форми. Показники рівня зайнятості. Теорії зайнятості. Неповна зайнятість і рівень безробіття. Причини, види і форми безробіття. Наслідки безробіття. Державне регулювання зайнятості та його методи. Проблеми зайнятості, відтворення робочої сили та безробіття в Україні. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. Методи боротьби з інфляцією.

Тема 14. Державне регулювання ринкової економіки

Необхідність державного регулювання економіки. Функції держави, основні методи та напрями державного регулювання. Концепції державного регулювання економіки та їх еволюція. Економічний інструментарій та важелі державного впливу на ринкову економіку.

Фіскальна політика та її основні інструменти. Поняття дефіциту бюджету. Концептуальні підходи до збалансування доходів і видатків бюджету. Види фіскальної політики та її результативність. Поняття державного боргу. Зовнішня заборгованість країни.

Суть монетарної (грошової) політики. Попит на гроші та пропозиція грошей. Центральний банк і його функції. Інструменти монетарної політики: норма резервування, облікова ставка, операції на відкритому ринку. Особливості макроекономічної політики в Україні.

Тема 15. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Світове господарство: його сутність і структура. Міжнародний поділ праці та спеціалізація. Міжнародні економічні відносини.

Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародні товарні ринки. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі.

Сутність і форми міжнародного руху капіталів, його масштаби, динаміка та географія. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна валютна система, валютні ринки. Валютний курс і конвертованість валюти.

Міжнародна міграція робочої сили. Інші форми міжнародних економічних відносин. Державне регулювання світогосподарських зв'язків. Місце України у світовому господарстві.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн./ С.М. Панчишин, П.І. Островерх, І.В. Грабинська, Г.Я. Стеблій та ін.; за ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха.- 3-тє вид., випр. і доп. Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка Кн.1. – Львів, Априорі, 2017. – 723 с.
2. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: підручник. К.: Вища шк., 2016. 503 с.
3. Горбенко Н.Є. Політична економія: навч. посібник / Н.Є. Горбенко, М.Й. Дмитренко, І.Ю. Кочума. – К.: УБС НБУ, 2009. – 408 с.
4. Економічна теорія: Політекономія: підручник ; за ред. В.Д. Базилевича. – 8-ме вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2012. – 702 с.
5. Экономика: принципы, проблемы и политика / Кэмпбелл Р. Макконнелл, Стэнли Л. Брю.: Изд-е 19. – М.: Инфра-М., 2015. – 1028 с.
6. Кушнір В. Мікро- та макроекономіка / В. Кушнір. – К. Видавництво: Центр навчальної літератури. – 2012. – 256 с.
7. Мікроекономіка: практикум: Навч. посібник / За ред. Базилевича В.Д. – К.: Знання, 2010. – 491 с.
8. Міжнародна мікроекономіка. Навч. посіб. Видання 3-тє перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
9. Мікроекономіка / М. Рудий, В. Рудий – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 360 с.
10. Мікроекономіка / О. Калініченко , Л. Березина. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 432 с.
11. Основи економічних знань / За ред. акад. НАПН України А.Ф. Павленка; чл.- кор. НАН України В.С. Савчука; авт. колектив: Савчук В.С., Зайцев Ю.К. та ін. – Харків, «ФОЛІО», 2014. – 762 с.
12. Основи економічної науки: курс лекцій / В.С. Савчук, О.О. Беляєв, К.Т. Кривенко та ін. – К.: КНЕУ, 2011. – 442с.
13. Отрошко О.В. Основи економічної теорії : навч. посібник / О.В. Отрошко. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Знання, 2013. – 334 с.
14. Механізми забезпечення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи та економіки України : монографія / [Г. Т. Карчева, А. Я. Кузнецова, Н. Р. Швець та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої. — Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. — 311 с.
15. Макроекономіка: навчальний посібник / авт. кол.; за ред. Т. С. Смовженко і Г.Я. Стеблій. – К.: УБС НБУ, 2008. – 463 с.
16. Радіонова І.Ф. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас І.Ф. Радіонова. – Кам'янець-Подільський: Аксіома – 2011. – 176 с.
17. Щетинін А.І. Політична економія.: Підручник / А.І. Щетинін; затв. Мін. освіти і науки України. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.